

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 3 lutego 2023 r.

ZP-NKWR.431.2.4.2023.EK

Pani
Dorota Rokicka
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Żórawinie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 19 - 20 stycznia 2023 r., na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przewodnicząca kontroli i Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żórawinie, zwanego dalej „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy, w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 19 stycznia 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 grudnia 2022 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika Ośrodka pełniła Pani Dorota Rokicka – odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W wyniku przeprowadzonej kontroli wydaje się ocenę pozytywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Ośrodka pod numerem 12. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji

merytorycznej dotyczącej organizacji systemu pracy z rodziną, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie pracowników oraz oświadczeń złożonych przez Kierownika Ośrodka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żórawinie jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy Żórawina. Bieżącą działalność Ośrodka, w okresie objętym kontrolą, określał Regulamin organizacyjny wprowadzony w życie Zarządzeniem nr 4/21 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żórawinie z dnia 30 kwietnia 2021 r. Treść § 7 pkt 6 wyżej wymienionego Regulaminu wskazywała, że w Ośrodku został wyodrębniony asystent rodziny, którego obowiązki uszczegółowiono w § 15 dokumentu, i które wynikały z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej posiada upoważnienia Nr 22/2012 z dnia 25 października 2012 r. oraz Nr 1/2013 z dnia 21 stycznia 2013 r. Wójta Gminy Żórawina do: opracowania i realizacji 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny, prowadzenia pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia w imieniu gminy rozliczeń w zakresie ponoszenia opłat za umieszczanie dziecka w pieczy zastępczej, sporządzania sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywania ich właściwemu wojewodzie. *(dowód: akta kontroli str. 16-30)*

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. W Gminie Żórawina uchwałą Nr XV/120/2020 Rady Gminy Żórawina z dnia 6 lutego 2020 r. przyjęto Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020 - 2022. W Programie zawarto Diagnozę problemów społecznych, wskazano obszary problemowe, adresatów Programu, przedstawiono założenia, cele i harmonogram Programu. Wyróżniono 2 cele strategiczne nakierowane na rodzinę oraz na dzieci i młodzież: Wieloaspektowy rozwój rodziny oraz Zapewnienie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży w Gminie Żórawina. W każdym obszarze określono zadania, wskaźniki ich realizacji, wykonawców, źródła finansowania i terminy. Ośrodek był wyznaczony do opracowania i realizacji programu. W dniu 30 stycznia 2023 r. Kierownik GOPS przesłał projekt uchwały przedłożony Radzie Gminy w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025.

(dowód: akta kontroli str. 24-46, 36, 63-77)

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, za organizację i prowadzenie pracy z rodziną odpowiedzialna jest gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła to zadanie. Gmina realizowała cele zawarte w programie wspierania rodziny poprzez przydzielanie rodzinom

przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, diagnozę przyczyn kryzysu w rodzinach na terenie gminy, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie z instytucjami, w tym m.in. z Urzędem Gminy, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, Komendą Powiatową Policji we Wrocławiu, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, Powiatowym Urzędem Pracy, placówkami oświatowymi, kultury i ochrony zdrowia, sądem, organizacjami pozarządowymi, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną we Wrocławiu.

Mając na uwadze powyższe, w okresie objętym kontrolą mieszkańcy gminy, w tym rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, mogły korzystać z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego:

- psychologicznego, terapii i konsultacji oraz mediacji w Punkcie Pomocy Psychologicznej funkcjonującym w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Żórawinie. W 2022 r. w Punkcie zatrudnionych było dwóch psychologów: jeden od 17.01.2022 r. do 9.05.2022 r. i kolejny od 13.10.2022 r. do 31.12.2022 r. Specjaliści przyjmowali odpowiednio w poniedziałki w godzinach 14.00 – 18.00 oraz w piątki w godzinach 9.00 – 13.00. Łącznie przepracowali 90 godzin i udzielili pomocy (konsultacje, terapie) 44 osobom. W siedzibie GOPS udostępniane było ponadto pomieszczenie dla terapeuty uzależnień, który z ramienia Stowarzyszenia AA prowadził grupę wsparcia dla osób i rodzin uzależnionych od alkoholu. Ponadto w okresie od października do grudnia 2022 r. GOPS w Żórawinie zorganizował treningi umiejętności rodzicielskich „Blżej siebie, bliżej dziecka” prowadzone przez podmiot zewnętrzny. Wzięło w nich udział 7 rodzin, w sumie odbyło się 8 spotkań;
- prawnego, udzielanego nieodpłatnie przez Powiat Wrocławski w siedzibie Starostwa Powiatowego w godzinach od 7.45 do 15.45 (wymagane wcześniejsze zapisy) oraz w Św. Katarzynie w siedzibie siechnickiego GOPS, we wtorki od 14.00 do 18.00 i w GOPS w Kobierzycach, w poniedziałki, wtorki, piątki w godzinach od 9.00 do 13.00 oraz w czwartki w godzinach od 14.00 do 18.00;
- pedagogicznego i także psychologicznego, w 5 szkołach podstawowych działających na terenie gminy Żórawina (w każdej szkole zatrudniony jest pedagog i psycholog) oraz w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej działającej przy Starostwie Powiatowym we Wrocławiu, przy ul. Kościuszki 131. Tam osoby zainteresowane mogą uzyskać wsparcie w postaci: terapii rodzin, warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców,

konsultacji wychowawczych dla rodziców. Filia tej Poradni znajduje się w Żórawinie, gdzie przyjmuje logopeda, pedagoga, psychologa. Na terenie wszystkich gminnych szkół prowadzone były programy skierowane do dzieci promujące zdrowy styl życia fizycznego i psychicznego.

- socjalnego przez pracowników socjalnych, udzielanego w ramach pracy socjalnej, codziennie w godzinach pracy GOPS.

W ramach zadań określonych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny dotyczących zapewnienia przez Gminę wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, zrealizowano w okresie letnim 4 półkolonie, z których skorzystało 140 dzieci. Zapewniono zajęcia popołudniowe (edukacyjne, rekreacyjne, rozwijające zainteresowania dzieci, kulinarne, ruchowe, itp.) w 5 świetlicach działających w: Starym Śleszowie, Jaksonowie, Krajkowie, Węgrach, Galowicach. W każdej ze świetlic na zajęcia uczęszczało około 14 dzieci.

W okresie objętym kontrolą ze względu na brak zgłoszeń i rozpoznanych potrzeb, Gmina Żórawina nie zapewniała wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych.

O możliwości skorzystania z różnych form wsparcia mieszkańcy gminy informowani są na: stronach Gminy Żórawina, na tablicy ogłoszeń w GOPS, UG, Domu Kultury, w Ośrodku Zdrowia, na tablicach ogłoszeń w poszczególnych sołectwach.

(dowód: akta kontroli str. 31-32, 37, 39, 46-62)

W okresie objętym kontrolą, do 31 lipca 2022 r. w Ośrodku zatrudniony był jeden asystent rodziny, na podstawie umowy o pracę, w wymiarze ½ etatu. Praca asystenta nie była łączona z obowiązkami pracownika socjalnego na terenie gminy, jak również asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co zgodne jest z art. 17 ust. 2 – 4 ustawy. W okresie od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 lipca 2022 r. wsparciem i pomocą asystenta objęte były 3 rodziny. Z każdą z nich asystentura została już zakończona. Najczęściej występującymi problemami w badanych rodzinach była niewydolność wychowawcza, zaniedbania opiekuńcze, podejrzenie stosowania przemocy oraz uzależnienie od alkoholu. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. Na dzień kontroli 13 dzieci z 11 rodzin z Gminy Żórawina umieszczonych było w pieczy zastępczej (10 w rodzinnej, 3 w instytucjonalnej). W żadnej z tych rodzin nie była prowadzona praca asystenta rodziny. Z analizy dokumentacji wynika, że rodzinom zaproponowano tę formę wsparcia, jednak część z nich odmówiła (spisując stosowne

oświadczenie, w przypadku braku kontaktu z rodziną – sporządzano notatkę), niektórzy opuścili teren gminy, a w jednym przypadku rodzice nie żyli.

Na podstawie akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną, dokonano oceny prawidłowości i zgodności realizowanych zadań z wymogami określonymi w ustawie i stwierdzono, co następuje:

- zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy, w każdym badanym przypadku pracownik socjalny Ośrodka sporządzał wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych z powodu np. niepokojących informacji uzyskanych ze środowiska, a także na wniosek osoby zainteresowanej;
- zgodnie z art. 11 ust. 2 i 3 ustawy, pracownik socjalny niezwłocznie po sporządzeniu oceny sytuacji osoby lub rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny formułował w wywiadzie środowiskowym wniosek do Kierownika Ośrodka o powyższą formę wsparcia;
- zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy, Kierownik Ośrodka przydzielał rodzinie asystenta;
- zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy, każda z badanych rodzin podpisała zgodę na podjęcie współpracy z asystentem w formularzu wywiadu bądź na odrębnym druku;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy, asystent winien dla każdej rodziny opracować i realizować „plan pracy z rodziną”. Wszystkie rodziny miały sporządzony dokument zawierający zakres realizowanych zadań, terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent winien dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co 6 miesięcy i przekazywać ją Kierownikowi Ośrodka do akceptacji. We wszystkich badanych sprawach, asystent terminowo dokonywał oceny sytuacji rodziny. Kierownik Ośrodka podpisywał zapoznanie się z treścią ww. dokumentu potwierdzającego dokonanie okresowej oceny sytuacji rodziny sporządzonej przez asystenta. W przypadku konieczności asystent opracowywał kolejną aktualizację planu;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent rodziny po zakończeniu pracy z rodziną monitoruje i dokumentuje jej funkcjonowanie. W każdym przypadku zakończenia prowadzony był monitoring.

Asystent rodziny ponadto sporządzał na własne potrzeby *harmonogram pracy asystenta*, odnotowując w nim wraz z krótkim opisem wszystkie podjęte kontakty z rodziną. Dodatkowo w przypadku każdej rodziny objętej asystenturą, zbierał się tzw. zespół multiprofesjonalny, w skład, którego wchodziły osoby z otoczenia rodziny i działające na jej rzecz: pedagog ze szkoły, do której uczęszczały dzieci, kurator społeczny/zawodowy, pracownik socjalny,

przedstawiciel służby zdrowia, asystent rodziny, Kierownik GOPS. Zespół omawiał w obecności rodziny jej sytuację i występujące problemy oraz proponował rozwiązania, które następnie asystent rodziny uwzględniał także w dalszej pracy z rodziną.

(dowód: akta kontroli str. 40-45)

Na podstawie art. 29 i art. 31 ustawy, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych może być objęta pomocą rodziny wspierającej, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga w opiece i wychowaniu dzieci lub prowadzeniu gospodarstwa domowego. Kierownik Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą, rodziny objęte asystą oraz wsparciem pracowników socjalnych nie wyrażały zainteresowania podjęciem współpracy z rodzinami wspierającymi. Pomimo to podejmowano działania mające na celu ich pozyskanie i na stronach internetowych GOPS oraz na tablicy ogłoszeń pojawiało się ogłoszenie w przedmiotowej sprawie. Niektóre rodziny potrzebujące wsparcia uzyskiwały je od rodzin zaprzyjaźnionych, które jednak nie chciały formalnie regulować swojego zaangażowania.

(dowód: akta kontroli str. 37)

Na terenie Gminy Żórawina nie prowadzono placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co wynika z art. 176 pkt 3 lit. c. Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS, brak jest lokalu spełniającego wymagania ustawowe. Zauważyć także trzeba, że zapisy ustawowe o tworzeniu tych placówek to zadanie własne i obowiązek gminy. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Żórawina o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci

(dowód: akta kontroli str. 37)

Zgodnie z art. 176 pkt 5 i art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków na opiekę i wychowanie w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Na dzień kontroli 13 dzieci pochodzących z Gminy Żórawina umieszczonych było w pieczy zastępczej, w tym 3 w pieczy instytucjonalnej. Zgodnie z przedstawioną dokumentacją w zakresie odpłatności, za 7 dzieci gmina ponosiła odpłatność w wysokości 50% wydatków na opiekę i wychowanie (od 392,50 zł do 5076,43 zł), za 2 dzieci w wysokości 30% (od 228,62 zł do 3045,86 zł) i za 4 dzieci w wysokości 10% (od 78,50 zł do 1343,42 zł). Potwierdzono zatem realizację obowiązku wynikającego z przepisów ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 38)

Art. 179 ust. 1 ustawy nakłada na wójta obowiązek złożenia radzie gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją tych zadań, w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W trakcie kontroli przedstawiono dowody, z których wynika, że sporządzono i przekazano w dniu 31 marca 2022 r. do Rady Gminy sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania rodziny za 2021 rok. Kierownik GOPS w dniu 30 stycznia 2023 r. przedstawił także sprawozdanie za rok 2022, które w dniu 25 stycznia 2023 r. zostało przekazane do Rady Gminy.

(dowód: akta kontroli str. 15, 48-62)

Zgodność zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami asystenta rodziny została potwierdzona podczas analizy akt osobowych pracownika. Stwierdzono, że ukończył on pedagogikę, która znajduje się w katalogu kierunków wymienionych w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 15)

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, Gmina winna zapewnić możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych asystentów rodziny poprzez finansowanie ich udziału w stosownych szkoleniach. Podczas kontroli okazano certyfikaty i zaświadczenia potwierdzające udział asystenta rodziny w szkoleniach organizowanych m. in. przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu, jak również organizacje pozarządowe działające w obszarze wspierania rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 15)

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żórawinie, w ramach zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej, realizował programy rządowe, m. in. „Rodzina 500 plus”, „Karta Dużej Rodziny”, „Za życiem”, czy „Posiłek w szkole i w domu”.

(dowód: akta kontroli str. 37)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żórawinie nie stwierdza się nieprawidłowości.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.).

Z up. WÓJTY DOLNOŚLĄSKIEGO

Iryona Drelichowska-Siopa
..... Dyrektor Oddziału

(Kierownik komórki do spraw kontroli)

Ewelina Kulka

.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

Tomasz Pover

.....
(członek zespołu inspektorów)

